

חינוך לעבודה: בונים לבד את בית הספר

האנתרופוסופי בתל אביב

אדריכלות ירוקה בתקציב נמוך ובעבודת צוות: מורים, הורים ותלמידים מכשירים בעצמם את בית הספר החדש בדרום העיר. פרק ב' בסדרת בתי Xnet הספר של

נעמה ריבה

לעמוד של נעמה

אופיר שדה, יו"ר העמותה ומייסדיה, הוא אב לשירה, בת 6 וחצי, שעולה לכיתה א', ולזוהר, בת 9, שעולה לכיתה ד'. שדה נזרק מבית הספר כמה פעמים, חוויה שהותירה בו סימני שאלה ביחס למערכת החינוך הרגילה ושהובילה אותו יחד עם חברים להקים ב-2010 את "בית חינוך אביב". משרד החינוך מגדיר אותו כמוסד מוכר שאינו רשמי (אינו בבעלות המדינה; בבתי ספר יסודיים כאלה לומדים כ-200 אלף ברחבי הארץ). מה שהתחיל בכיתה א' אחת ובשלוש כיתות גן התפתח בהדרגה, והתלמידים החלוצים כבר מתחילים עכשיו את כיתה ה', כשבסך הכל ילמדו כאן השנה 184 תלמידים (כולל הגנים), 30 מהם בכיתה א' (30 הוא מספר התלמידים המרבי שבית הספר מוכן לקלוט בכיתה אחת).

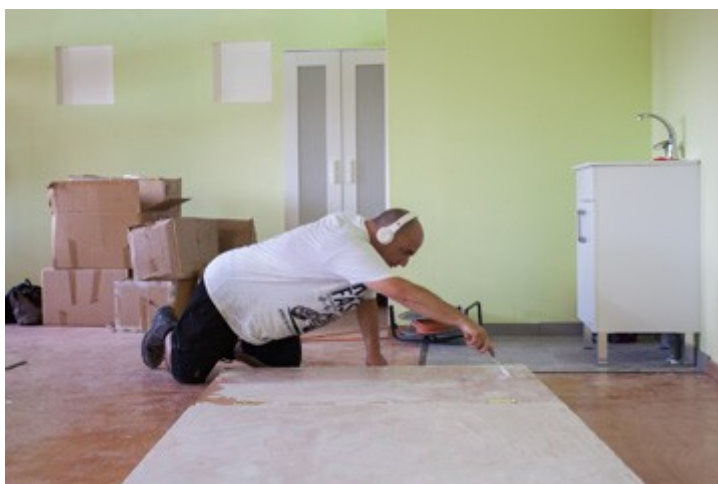

פלז תכננה את מתחם החינוך כך: בניין גני הילדים (300 מ"ר), שבו כל כיתת גן צמודה לחצר קטנה ומגודרת; ובניין הקומתיים שמאכלס את כיתות בית הספר – כיתות א' וב' בקומה הראשונה (500 מ"ר), וכיתות ג'-ה' בקומה השנייה (800 מ"ר). בין שני הבניינים יש חצר המשתרעת על פני כשלושה דונמים, ובה שלושה אזורי פעילות בצורת עיגול, משולש ואליפסה. האליפסה מכילה מסלול פעילות מסלעים, שמסביבו רצועת גיטון; במשולש יונח חול ים; ובעיגול יוצב מסלול מבולי עץ, שהיו קודם לכן עמודי חשמל. בקצה השני של החצר הוצב יורט, שהועבר מבית הספר הקודם וישמש כחדר מוזיקה. השלב האחרון הוא הנחת דק שיחבר בין החצר העליונה לחצר שמקיפה את גן הילדים.

, ההורים הישראלים כבר אובדי עצות. הם מנסים להפיג את השעמום בנדידה בין לבילוי לבילוי, מהבריכה לים, מהקניון לטיול בטבע, מכורסת הטלוויזיה לאולמות הקולנוע, שלא לדבר על המלחמה של הקיץ האחרון. מי שמזיעים בבילוי קצת שונה הם ההורים, הילדים והמורים בבית הספר האנתרופוסופי בתל אביב, ששייך לעמותת "בית חינוך אביב". לאחר שנאלצו לנדוד ממקום מושבם ביפו, הם משפצים במו ידיהם שני מבנים נטושים וחצר במתחם "בזק" (סמוך לפארק החורשות בדרום רחוב הרצל), כדי להספיק ולהשמיש אותם לקראת פתיחת שנת הלימודים הממשמשת.

ביקרנו באתר בתחילת אוגוסט, כשהמקום היה עירום. לסיור הצטרפו יניב קלנר, שי פרץ שמתעד את ההתרחשויות, והאדריכלית ליאת פלז (אמא ללילו העולה לכיתה ה' ולאלי שיתלמד בגן) שהיא המתכננת הראשית של השיפוץ. בחללים שיהיו כיתה א' פגשנו את המורה גל, כשהוא עסוק בצביעת הכיתה. שבועיים לאחר מכן חזרנו, ומצאנו שקירות הכיתה כבר צבועים ורוד, הפרקט מונח והרהיטים כבר בסביבה, מחכים לפיזור בתוך החלל. "כל מה שניתן מתבצע בידי הורים", אומר שדה, "זה חלק מהשינוי החברתי שאנחנו מנסים לעשות". הוא גאה לספר שבכל כיתה לומד גם ילד שילוב (ילד עם ליקוי מסוים). עלות השיפוץ תסתכם בכמיליון וחצי שקלים, כספים שקיבלו מתרומות ומהלוואות שההורים ערבים להן. משרד החינוך משלם את משכורות המורים.

בנייה ירוקה מסוג אחר

בבית חינוך אביב משרטטים הגדרות חדשות למושג "בנייה ירוקה", שסובל משחיקה מתמשכת. בעוד שמרבית הבניינים שזוכים לקבל תו תקן ירוק הם יקרים ה העברית), כאן המצב שונה בתכלית. לא מדובר רק בהשקעה הכספית הנמוכה, אלא גם בשילוש הירוק – Reduce, Reuse, Recycle – למחזור, לצמצום, למחדש – שזוכה בבית חינוך אביב ליישום פשוט וכן.

אין כאן מחשבים, טאבלטים וסמרטפונים. כל כיתה נצבעת בגוון אחר, הריהוט הוא על טהרת החומרים הטבעיים ורובו הועבר מבית הספר הקודם, נאסף או נתרם, והתלמידים הם שיוצרים את המשחקים, האוכל וכלי הלימוד. "הבת שלי לא יודעת מה זה לקבל משהו מוכן מן המדף", גאה שדה, "היא באה ואומרת לי: 'אבא, תעשה לי חוג'". מנהלת בית הספר, ארנה שם טוב, מציינת שהאבזרים נבנים מחומרים שמלוקטים בסביבה: בדים, קוביות עץ, זרדים, אבנים, אצטרובלים, כותנה - וגם חפצים שהושלכו.

היזם רונן עזזרי, שעוסק בבנייה ירוקה ומייעץ לבית הספר, מכנה את המתרחש באתר כ"אדריכלות ירוקה של משתמשים", בשונה מ"אדריכלות ירוקה של אדריכלים" שמגיעה עם לוחות סולאריים, זכוכיות משוכללות, פאנלים מבודדים ומערכות מים אפורים. "בנייה ירוקה לא חייבת להיות עם תקן. הערכים הם אותם ערכים", הוא אומר, ובפרט כאשר הם מלווים בתהליך חברתי קבוצתי.

מה זה חינוך אנתרופוסופי?

לדברי שם טוב, החינוך האנתרופוסופי הוא נגזרת של התפתחות הילד והנער, המחולקת לפי תפישה זו לשלושה שלבים גילאיים: 0-7, 7-14, 14-21. "זה חינוך הומניסטי, שמפתח בני אדם חופשיים, שיוודעים לעשות את הבחירות בעצמם", היא אומרת, וטוענת שכאשר נכנסים לגן אנתרופוסופי מיד מרגישים בהבדל: "אין מיליון דברים על הקירות. החללים יותר רגועים. הלימוד בגיל צעיר נעשה דרך החוויה החושית, ואנחנו מייצרים סביבה שמרגיעה את הילד. אנחנו רוצים להשאיר אותם בשלב החלימה, בשלב הילדות. היום הילדים הופכים למבוגרים מהר מדי".

היא מתארת תהליך עשייה בגן: "במקום לשחק בפלסטלינה, הילדים מכינים את הבצק. כשהבצק מוכן הם יכינו לחמניות, וכל הגן יהיה אפוף ריחות. ככה לומדים את העולם דרך החושים. למעשה, את כל תוכנית הליבה של משרד החינוך אנחנו מלמדים דרך אומנות ובכלים חווייתיים". גם לימוד הא"ב אינו דומה לשיטה המקובלת: "ילדים רואים באותיות סמלים מופשטים. הם יפגשו כל אות דרך כך שהמורה יצייר ציור מרהיב ביופיו".

באחת הכיתות נמצאת מוניקה, אמא לשני ילדים - ברי שעולה לכיתה ד', ואלה שתיכנס לגן חובה - הנמנית עם הגרעין המייסד של בית הספר, ומתעקשת להמשיך ולהסיע את ילדיה מרמת גן מדי יום. השיפוף נראה לה כחלק מתבקש מההליך החינוכי, משום ש"יש כאן הרבה ידיים עובדות. זה כיף וזה חלק מהעניין". ברי מצטרף לשיחה ומספר שבבית הספר אין ציונים: "כיף ללמוד כאן ואין מבחנים. בסוף השנה המורה מציירת לנו את התעודה".

אם אין ציונים, איך יודעים מי תלמיד יותר טוב?

"אין טוב או לא טוב. כולם תלמידים טובים", הוא עונה.